

YEREL

HARİKALAR

DOLABI

İÇİNDEKİLER

01

Yerel Harikalar Dolabı

02

Amed Dolabı

03

Sergi

04

Objeler ve Hikayeler

05

Ekip

YEREL HARİKALAR DOLABI

Yerel Harikalar Dolabı Sergisi, Anadolu'daki Amed, Diyarbakır ve özellikle Sur, yani eski şehrimizde kaybolmakta olan kültürel mirasa dair nesnelere gösteriyor ve hikâyelerini anlatıyor.

Farklı yaş ve geçmişlere sahip yerel halkla yapılan toplantı ve görüşmelerden derlenen bu sergi, yerel harikaları - göz ardı edilen, kenarlara itilen veya çoktan yok olmuş olanları - paylaşmayı amaçlıyor. Kim olduğumuza ve geçmişimizden neler öğrenebileceğimize dair anılar. Her nesnenin bir hikayesi var: onları keşfetmenin tadını çıkarın!

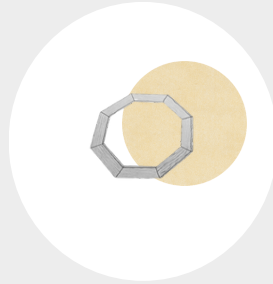
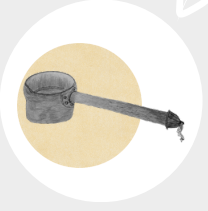
Yerel Harikalar Dolabı, bölgemizin kültürel zenginliğini belgeleyen ve paylaşan, giderek büyüyen bir sosyokültürel sergidir. Dolapta sergilenen nesnelere, somut ve somut olmayan kültürel varlıklardan oluşmaktadır. Bunlar, tarihi ve çağdaş yaşam alanlarının yerel olarak önemli hikayelerini ve buna direnen anıları anlatmaktadır. Bu nesnelere bölgemizdeki deneyimler ve kimlikler kadar çeşitlidir - yerel yemeklerle ilgili ve bu yemeklerin insanların yaşamlarıyla olan bağıyla ilgili nesnelere, yaşamın birçok alanına işlenmiş yerel değere sahip bitkiler, eski şehirde yani Sur'da süregelen kuşçuluk pratiğiyle ilgili nesnelere ve zamana meydan okuyan "Deq" dövme sanatını bulacaksınız. Dolap sergisinde yer alan objeler ve hikayeleri, zorunlu göç, geçmişten gelen ancak sürdürülemeyen kültürel alışkanlıklar, siyasi olayların sosyal ve ekonomik yaşam üzerindeki etkileri nedeniyle kentsel ve kırsal dokunun değişimi gibi konuları aktarıyor. Zamana ve yıkıma direnen bir kentin anılarını çerçevelerken, insan yaşamlarındaki izlerini ve toplumsal bağlarını Sur'da işaretliyor. Şiirsel, komik, hüznü ya da sıradan karakterleri, çoğu zaman göz ardı edilen ve bu nedenle unutulmuş şeyleri özetliyor: doğal ve sosyal çevremizde bilgelik, bilgi ve deneyim taşıyan yerel harikaları ele alıyor. Siz bu küçük sergide dolaşırken, kültürel miras, sosyo-politik koşullar ve aktarımını sürdüren insanların eksikliği nedeniyle her geçen gün kayboluyor. Her geçen gün.

Serginin adı, günümüz müzelerinin ilk prototipi olan "ilginçlikler dolabı" ya da "Wunderkammer" a atıfta bulunuyor. Dolabımızın diğer klasik sergi biçimlerinden farkı, ziyaretçilerimizi nesnelere keşfetmeye ve onlarla etkileşime girmeye, karıştırmaya, onlara eşlik eden hikayeleri dinlemeye ve okumaya davet ederken, aynı zamanda sosyal bir çerçeveye - antik kentimiz için merak ve coşkuyu paylaşan diğer insanlarla birlikte olma fırsatına - dahil olmasıdır.

DOLAP

Amed

Dolabın Amed versiyonu şehir merkezinde, 20 Haziran-3 Temmuz 2022 tarihleri arasında Mordem Sanat Merkezi'nde sergilendi.

Her bir nesneye anlatması gereken hikâye eşlik etti ve illüstrasyonlarla birlikte açıklamalı kartlara basıldı. Bu kartlar ziyaretçiler tarafından evlerine götürülebildi. Hala büyümekte olan dolabın Amed ve çevresinde başka sergileri de hazırlanıyor. Mordem Sanat tarafından eski şehirde (Sur'da) hikayeleri aktaran aktörlerle performatif bir enstalasyon da planlanıyor. Dolabın kendi mekanınızda ya da kuruluşunuzda sergilemek isterseniz, ekiple iletişime geçmekten çekinmeyin.

SERGI

Mordem Sanat Merkezi- Amed

NESNELER VE HİKAYELER

01

BAŞAK

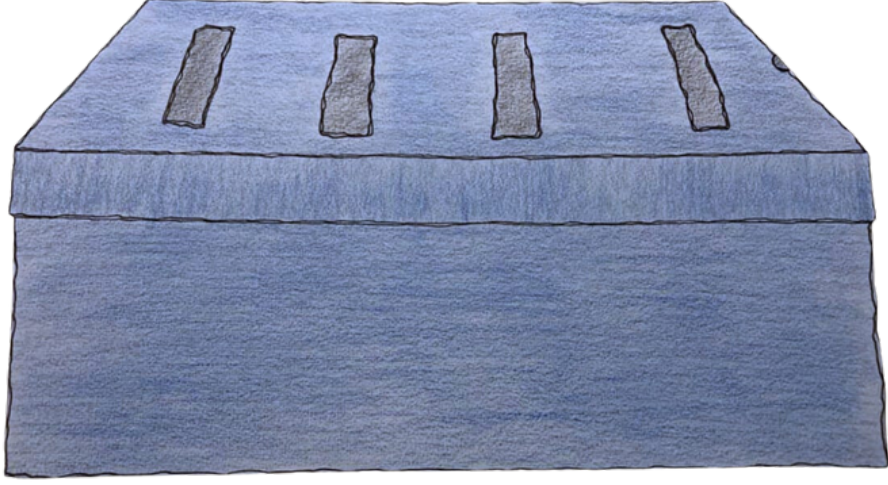
Camii avlusuna bırakıldığımda, büyük sarı kapılı, içinde asma ve ceviz ağacı olan avlum çoktan yuvam olmuştu. Bırakıldığım caminin imamı beni kendi kocaman avlusuna, ailesine dahil ettiğinden beri ait olduğum yerin eski sarı yapraklı, saman kokan kitaplar olduğuna inanırım. Hepsi bana yuvamı hatırlıyor. Öyle bir yuva ki kalabalıkların bir avluda yaşadığı, seni seviyorum cümlesinin kurulmadığı ama herkesin birbirini karşılıksız sevdiği bir yer. Kimse ihtiyaç duymazdı seni seviyorum demeye. Büyüdüğüm köy de buğday sarısını hatırlatır bana. Samanla iç içe büyüdük biz orada. Şemamoğun, gün doğumunun o rengi, sarı hep güzeldir. Şemamoklarımızı bozulmasın diye yine buğdaydan can bulan unun içine saklayıp, avluda uykuya dalardık yıldızların altında. Şimdi yıldızları göremiyoruz. Geceleri sadece karanlığı görüyoruz. Başka hiçbir şey yok. Ondandır... Kurbağalar. Kurbağalar olurdu üzüm bağlarımızda. Ellerimde siğiller çıkardı. . Güya kurbağalara dokunduğumuzdan. En büyük korkumuz siğil çıkmasıydı ellerimizde... Babaannem buğdayı duasıyla 7 kez çevirirdi o siğilin etrafında. Yine şifamızı buğdaydan beklerdik. Buğdayın una, aşaya, şifaya dönüştüğü avlumuz o kadar büyüktü ki benim zihnimde... Yıllar sonra o avluya gittim. Küçük bir avluymuş oysa ki. Demek ki adımlarımız da küçükmüş, korkularımız da. O güzel büyük sarı kapı da demir bir kapıyla değişmişti. O kapıyı bana açan, avlusu yuvam olan, annem ve babamı da o evde kaybettik. Bizim çocuk çığlıklarımızı da işitti o avlunun taşları, ağıtlarımızı da. Herhalde şu an en sakin zamanlarını yaşıyor . O ceviz ağacı ve asma hala orada. Değişmeyen tek şey onlar. Ve avlunun taşları

02

HAMAM TASI

Şimdi ben hamam kültürünü fazla bilmem. Bildiğimi anlatırım. Diyarbakır'ın hamam kültürü var. Yani bugün benim imkanım olmuş olsa burayı hamama çevirirdim. Genellikle hamamın keyfi, neşesi, temizliği, şakalaşması, sosyallaşması. Demek istediğim yani bir kahve kültürü gibi say yani. Nasıl bir eğlence yerine gidersen 4-5 arkadaş, oturursan sohbet edersen, güleriz neşeleniriz, hamam kültürü de eleydi. Amaç bir araya gelelim, gırrgırr yapalım, şamata yapalım. O zaman gerçekten güzel bir neşe alabiliyordum, kendi arkadaşlarımla. E şimdi, evimizin içinde hamam, sözde hamam, banyo yapıyış ama ne banyosu, ismi banyodur. Yani burda alacağın o neşe, evinde yani ne kadar da banyo yapsan o neşeyi alamazsın, şahsen ben alamıyam. Yani hamam kültürü çok farklıdır. O manilerin sesi, o tasların sesi, o orda bağırı "sıcağ su gelmedi" (gülüyor), öbürü bilmem ne olmadı. Yani gerçekten çok güzel anıları var. Ha şimdi hiçbirimizin aklında bir şey kalmadı ki. Gençliğimizde bir sürü hemamlarımız vardı. Şimdi de olmuş olsaydı biz şimdi bu işi konuşmazdık. Daha bilgililerimiz, daha iyi bilenler daha güzel anlatırdı. Diyarbakır'da hamam yok. Sur da yok. E şimdi maalesef şehrin yabancıları olmuş. Evimizden çıkıp iş yerimize gelene kadar askerde selam verir gibi hıpp içeri girdiğ selam bitidi. Şimdi esnafa selam veremiyoruz niçin? Çünkü birbirimizi tanımıyoruz.

03

KUTU

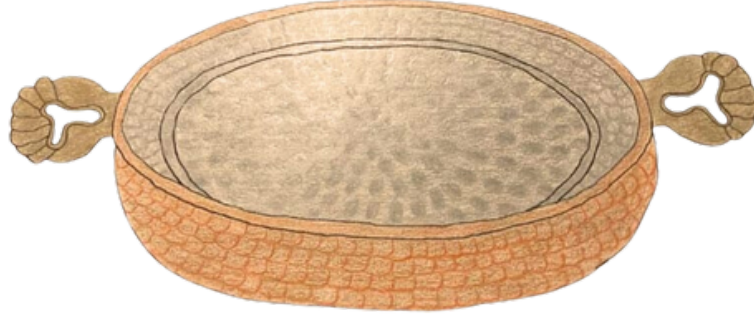
Bazı işte anne baba güvercinler bakmayınca ben getiriyorum burada dükkanda kutunun içinde büyütüyorum. Bizim bazı güvercinlerimiz var gagaları küçük olduğu için yavruları kusarak yani besleyemiyor, biz kusamıyor diyoruz. Besleyemediği için yavri küçük kalıyor, eee sen bakmasan müdahale etmesen ölüyor... Güvercinin her zaman benim için bir ayrıcalığı var. Yani o bir değişik bir aşktır diyeyim sana, bilmiyorum hani içine girersin o an çok evle atışırsın, atıyorum dışarda kafan bozuşur gidersin içine bir iki saat otursun öyle dalarsın... Bizim şurdaki abide dövüş horozu besliyor yani ticaretini yapıyor, dövüştürüyor, dernekleri var, koruma derneği diye geçiyor ama dövüştürüyor yani siyasi parti gibi düşün yapmıyorum diyip de yapanlardandır... İnsan bir kuş olmak istemez mi yav yani her insan uçmak ister bence... Ben güvercinlerden hiç uzak kalmadım, sadece askerde biraz uzak kaldım o da yine acemi birliğinde işte bu antisosyal kişilik bozukluğu olan asker için yapılan bir kümes vardı, onun içinde güvercinler vardı, onların sorumluluğunu da ben aldım işte...O savaş zamanında güvercinlerimiz vardı, burası hendek oldu ya eee ben geldim evim burdaydı, ikinci günü geldim geldiğimde polislerden zar zor izin aldım. Sokağın başında bırakıyorlardı dedim hani benim güvercinlerim var bazıları da oradan bizim eşyalarımız var diyordu ben de diyordum benim güvercinlerim var çıkaracağım, bir dedi he bir dedi yok sonra bıraktı geçeyim, gittim güvercinlerime üç dört kova su doldurdum, kapılarını komple açık bıraktım, bir torba yem döktüm yanlarına, dedim kurtulan kurtulsun. Sonra amcamın da burada güvercinleri vardı, geldim bir kazmada buldum hendeyin içinden, amcamın duvarını kırdım yuvarlak bir şekilde, girdim içeri, kuşları kutuya koydum, çıkardım, götürdüm hepsini köye. Mesela surdaki olaylar çok uzun sürdüğü için üç ay boyunca yani çoğu kuş öldü. Açlıktan telef olan kuş çok oldu, orada abilerimiz vardı, arkadaşlarımız vardı, onların kuşları hep öldü... Hani bizim özgürlüğümüz yokki en güzel özgürlüğümüz güvercinlerin yanı. Bu dükkanda beslediğim kuşlara da bi on gün daha bakarım, sonra gidip bırakırım onları köye, kurtulurlar onlar. Kutunun içinde yan yana oldular mı sıcak tutuyorlar birbirini.

04

EŞARP

Aslen Mardin Derikliyim. Bizim aşiretimizde ilk defa bir kadın ayrı evde yaşıyor. Bunun çok zorluğunu çektim. Hayatım boyunca hiç unutmam İstanbul'dayım, ilk defa bira içiyorum. Moda sahilindeyim, tek başımayım. Örtüm var kafamda, bir tane de kırmızı tuborg almışım. O kırmızı tuborg'un yeri ayırır bende. Hayatımda hiç alkol kullanmadığım için hemen kafam güzel oldu. Gerçi çok da alkolün etkisi olduğunu düşünmüyorum. Sonra o bira bitti, şeye doğru yürüdüm, immm boğa heykeline doğru gidiyorum. Cemaat evinde olmama rağmen, ailemin baş örtümü çıkardıktan sonraki tepkisini bilmeme rağmen, bir an da o örtüyü çıkardım. Aman Allah'ım böyle anlatırken bile benim için çok farklı bir andı. Çok farklıydı. Sanki o esnada ışıklar saçılmış gibi herkes kendine yürüyor, ben saçlarımı açıyorum, savuruyorum. Kollarımı açmışım ama nasıl böyle kendimi özgür hissediyorum. Başımı ilk açtığım gün o gündü. Artık ailem nasıl öğrendiyse, annem arıyor, ablalarım arıyor. "Oraya gitmişsin yoldan çıkmışsın, sakın bu halde eve gelme." Güzellik için değildi oysaki. O kadar uzun ve gür saçlarım vardı ki, kaldıramadım. Ağlaya ağlaya kuaföre gidip saçımı kazıttım. O günden sonra hiç uzatmadım. Evet bir noktada alıştım, o ayrı bir mevzu ama alt metni rahatlık değildi. Küçükken annem örtüyü tak dedi, taktım. Kafamdaki düşünceyle o örtü çok tersti. Bu savaş benim 6 yılını aldı. Aileme erkek arkadaşımı anlatabiliyorum, babam duyuyor. Eskiden sen kim ki senin normal erkek arkadaşın olsun. Ağzına sızılırdı, ismin köyde çıkılırdı. Şimdi arkadaşlarım gelse babama diyorum tanışıyorlar, kaç gün bizde kalıyorlar köyde. Çok çektirdik birbirimize, çok savaştık, sonuçta böyle oldu. Mesela benim şimdi yaşadıklarımı kız kardeşim yaşamayacak.

05

MIRTOXE

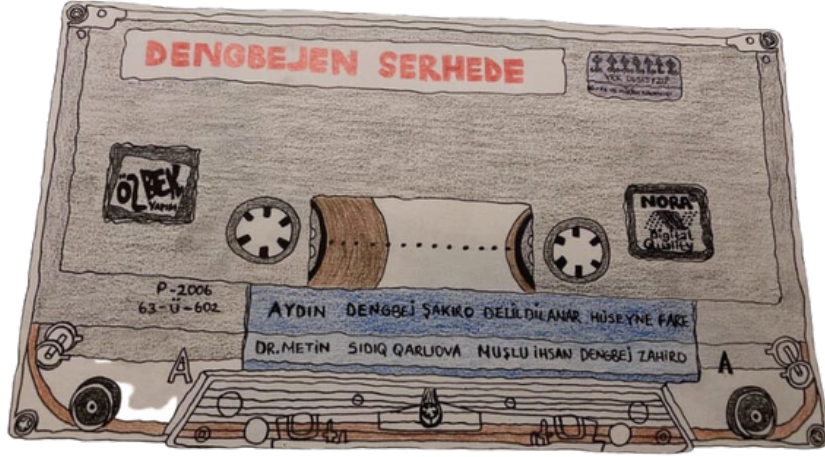
90'lı yılların başında Kürtler üzerinde büyük baskılar vardı. O dönem bu baskılardan dolayı askerler köyleri yakıyordu. Bir gün köyümüzün yakılacağı haberini alınca yanımıza çok az un, tuz ve yağ alıp dağlara doğru kaçmaya başladık. O yolculukta çocuklar açlıktan ağlamaya başladığı zaman babaannem ve köyümüzün diğer büyük kadınları bir yerde küçük ateşler yakıp yanımızda getirdiğimiz un, tuz ve yağla "mırtoxe" yapıyordu. Ufak molalar verip dağların arasından kaçmaya devam ediyorduk. 8-9 saatlik bir yolun ardından dağların doruklarında bulunan köylere ulaştık. Buralar bizim için güvenliydi. Çünkü askerler dağların doruğunda yer alan köylere gelemiyordu. Caddeye yakın yollardaki bütün köyler yanıyor. Gidecek yerimiz olmadığı için şehir merkezine göç ettik. Büyük bir yoksulluk yaşamaya başladık. 7 yıl boyunca köylere dönemedi ailem. Eğer köyümüz, bahçelerimiz, ağaçlarımız, hayvanlarımız yakılmasaydı şuan ailemin durumu çok daha iyi olacaktı. Gün oluyordu mırtoxe bile yapamıyorduk. Un oluyordu yağ yoktu, yağ oluyordu un yoktu. Annemi kaç gece herkes uyurken yalnız başına ağlarken gördüm. Uzun yıllardır mırtoxe yapamıyorum yapamam. Axxx ax çok zordu hiç unutmuyorum. Mırtoxe demek göç demek, yoksulluk demek, köy yakılmaları demek, yanık kokusu demek, bebeklerin çocukların gözyaşları demek, anaların feryadı demek, koca bir ax demek.

06

TAŞ

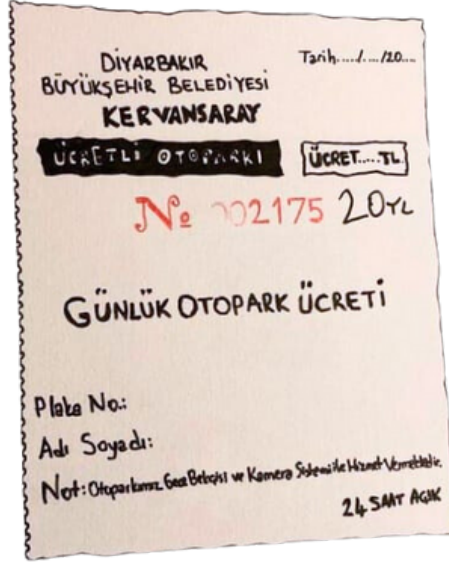
Taşları bile atmamışam, burada çıkan taşları dahi atmamışam. Mesela o kazi yapmışlar ya o hazineler, her taraf taş doli hep. Taşları bile atmadım, arkaya hepsini koymuşam odaya. Lazım olur diye. Amaç ayakta kalsın yarın öbür gün bi insanımız geldiği zaman. 3 senemi aldı bura, buranın çöpü, tozu... Yani sağlıklı girdim, koah hastası oldum burda. Benim hayalim eski haline dönmesi. Halka açılması. Hamam olarak olabilir, müze olabilir, kültüre dayalı bişey olabilir. Yeterki gelen insanlarımız görsün. Benim amacım derdim bu. Memleketimizin güzellerini görsünler. Hep zaten bizi kötü anlata anlata artık insanlar bizi öcü gibi görüyo. Gelsinler görsünler yaw, tarihimizi görsünler, kültürümüzü görsünler. Dedim en azından bu kültürümüze sahip çıkalım, benim amacım bu. Ha buni kafe de yapmışam, ne diye yapmışam, sırf sahip çıkmak için. Beni şahsen hiç sıkıyor. Ben her bahtığım yere beni ferahlaştırıyor. İnan çoğ mutlu oluyam. Yani zevk aliyam. Belki ben de deli olmuşam haberim yok. Zati Mahalleli diyor Cuma deli olmuş burda. Yani ben burda gönüllü bir hammalım, gömülü bekçi. Ha bunlara bakıyam, torunumda aldığım o neşeyi o zevki bunlarda aliyam. Yani aşığam.

07

KASET

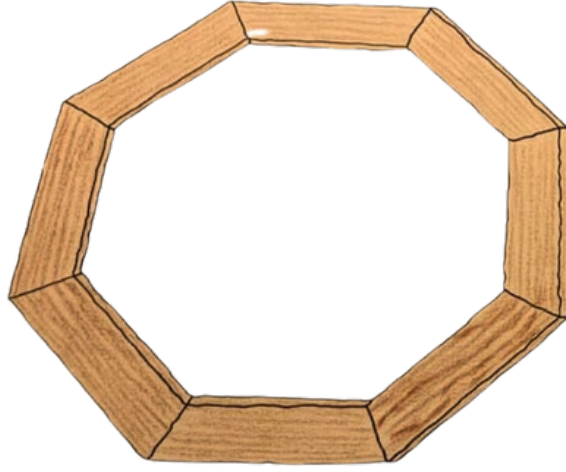
Kürtlerde bu tür hikâyeler çok, hemen her evde var. İşte Kürtçe kasetlerini gömenler, kitaplarını duvarların içine gömenler... Yani kitabı koyuyo, önüne duvar örüyo. Yıllar sonra açtığına farelerin yediğini görüyo. Aktepe Medresesi gibi, çok var bizde o tür hikâyeler. 90'larda tabii evler basılıyo Diyarbakır'da, birtakım şeyler oluyo. Bizim de evde kitaplar var. Bi gün ben bizimkilerden habersiz kitaplarımı valize koydum. Nenemin evine kim bakar diye düşündüm, yaşlı kadın. Ne olur ne olmaz evi basarlar diye kitapları götürdüm ve neneme de göstermeden çatı arasına sakladım. Sonra babam görmüş meğerse. O da bizleri korumak için çaktırmadan yakmaya başlamış. Kitapları kaldırıyo, imha ediyö, ne olur ne olmaz gibisinden. Sonra gittim kitaplara bakmaya, baktım kitapların yarısı yok. Ondan sonra kalan kitapları alıp başka yere götürdüm. Çok sonra, restorasyon için kazı yaparken burcun içerisine gömülmüş kitaplar bulduk. Burcun icindeki hafriyat temizleniyor, restore edilecek. O hafriyatın içerisinde bulundu kitaplar. Beni çağırdılar, ben de hemen imha edin diye seslendim. İşçiler falan var etrafta çünkü. Ondan sonra orada çalışan çocuğa gizlice bunları toplama bana getir dedim. Restore ettirip aldım onları. Kurtarabildiklerim benim kitaplığımda hâlâ.

08

OTOPARK FİŞİ

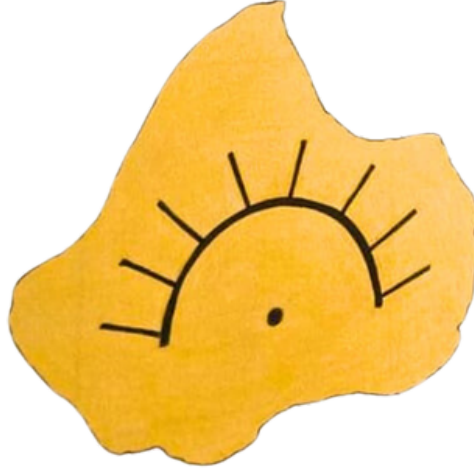
Benim Sur'a dair, kente dair aidiyet duygum çok gelişmiş. O nedenle ben Diyarbakir dışında bir yaşam tasarlamadım. 2015'e kadar boş zamanlarımı Suriçi'nde sokaklarda gezerek değerlendirirdim hep. Yeni şeyler keşfederdim her girişimde sokaklara. Benim çocukluğum, gençliğim, çalışma hayatım burda geçtiği için, her girdiğim yer mutlaka bi anıyla örtüşüyor. İşte atıyorum, Anzele'den geçerken çocukluğumda hep ağlardım, "aaa ben de suyun içine gireyim o çocuklarla beraber". Annem bırakmazdı havuza girmeme, hep o aklıma gelir. Mesela benim babaannemin oturduğu ev eski bir Diyarbakir eviydi. Çok güzel bir evdi. Çok kocaman, iki sokağa açılan, iki kapısı olan, kocaman bir avlusu olan tarihî bir yapıydı. O ev bana hep mistik gelirdi. 70'lerin sonlarına doğru, Sur'da eski evler yıkılmaya başladı, yerine apartmanlar yapıldı. Bizim ev şu anda otopark olarak kullanılıyo. Kocaman bi otopark yapmışlar, küçücük bir şey kalmış. O da dükkân olmuş. Benim yüreğim el vermiyor, oraya park etmiyorum. Sur'un yok olması beni en çok yaralayan süreçtir. Şu anda doğduğum ev yok, okuduğum okul yok, o sokaklar yok. Ölmedim ki mezarım olsun. Kentle ilişkimi ispat edecek çok bir şey kalmadı. O yok oluş kente dair aidiyet duygumu da zedeledi açıkçası. Böyle bazen düşünüyorum, düşünmüyor değilim, gitsem mi diye.

09

SEKİZGEN

Bu hamamın adı Deva'dır. Kimileri de Deve der. İki efsane var Deve adına. Biri kervanın birinden kaçıp gelen bir deveden. Aramışlar taramışlar, en sonunda bu hamamda bulmuşlar deveyi. Bir de bizde bir adet vardır. Gelin düğüne deve üstünde getirilir. Bir gün bir gelini bindirmişler deveye, sonra ikisi birden kaçıp bu hamama gelmiş. Hamama gelip baktıklarında ikisini de bulamamışlar, ha bu hamamda kaybolmuş ikisi de. Bađ orada vucüt temizleme yeridir ve bir dönüm üç yüz metre karedir (1300 m²) burası. Bir de hep sekizgendir. Hep sekizgendir. Valla [selanın?] üstü sekiz penceredir, sekiz kubbemizde, sekiz tene de bastığın taş havuza gidiyor. O göbek taşına çıktığımız ya. Ben temizlik yapıyordum, ben çocuklara seslendim. Bahan tuhaf bi ses geldi, korktum. Atladım. Çoculuğımı aklıma geldi. Dedim analarımız bize diyidi hamamlarda cin, peri var... O aklıma geldi. Durdum. Sağa sola bakıyem, kimse yoğ. Çocuklar çalışı; "alla allah". Bir daha çıktım. Bir daha çıktım, gine aynı sesi. "Ule hele gelin oglum, buraya gelin hele, buraya çıkın. Burda vallahi bahan tuhaf bi ses geliy". Abi orda onu çözdüğ. Karşıda arkadaş oturdi, dedim "hele Yılmaz o bardağı uzat". Dedi "abi kulağımı patladı". "Noldi la?". Bağtım hakketen "oğlum senin sesin de benim kulağımı patlattı". Oni da öyle keşfettik, yani biz bilmidiğ. Ondan sonra ben araştırmaya girdim. Ha bu havuzda da alıyorsun o sesi. Yani ben de kendimce araştıriyem. İlk okul mezuniyem ha, cezaevinde öğrenmişem okuma yazmayı.

10

DEQ

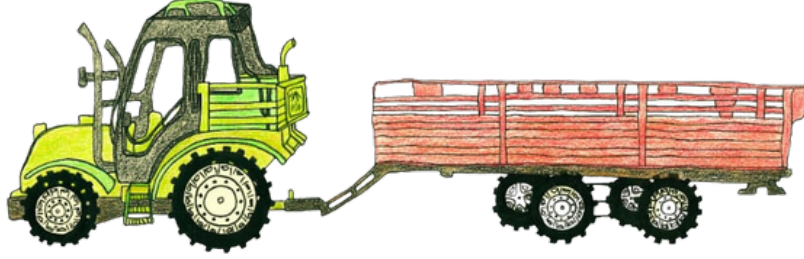
Bizim köyde bir kaç tane teyze vardı. Teyzelerin çenelerinde, yanaklarında bir sürü deq motifi vardı. Merakım öyle başladı. Onların verdikleri cevap beni tatmin etmiyordu. Köklere dönüş, öze dönüş... Çeneme deq yapmak isteyip kalemle çizdim. Hatta Deqi bir kolye olarak sürekli boynumda taşımak istiyordum. O dönem güneş motifi sürekli ilgimi çeken bir motifti. Belirli motifler vardır, belirli ritüellerle yapılıyor. Anneme söyleyince "te buye keşmer." dedi. Bu benim bedenim ya da ne bileyim bu benim hayatım bana karışamazsın duygusunu getirdi. Deq'ı bedenimin bir parçasıymış gibi hissediyorum. Bir yere tekrar hapsolme hissi gibi yani, sen bir kalıbın içindesin ve artık o kalıp sana dar geliyor ve kırılıyorsun. Tekrar seni o kalıba sıkıştırılmaları çok korkutuyor. Deq bir isyan etme biçimidir. Deq vasıtasıyla ben özgürlüğümü ilan ettim. Bir gün bir teyzeyle dolmuşta karşılaştım. Bildiğim bir motifi yapmıştı. Neden yaptın dedim. Bunun anlamı nedir diye sordum. "Komika seviya'dır." Benim teyzem yapmıştı bana. Kumika seviya yetimlerin topluluğudur. Yaptığın bölgeden bölgeye anlamı değişiyor. Mesela avucunun içinde ve dışında üç nokta motifi yapan bir kadın daha vardı. Niye yapmışsın diye sordum. "Valla diyor, böyle yaptığım zaman kuma gelmiyor." Eee o zaman neden dışına da yaptın? "Eee valla üstüme kuma geldi, bende bir daha yaptım. Ondan sonra bir daha geldi."

11

ALTIN

Mesleğe başladığımda İstanbulda 12 yaşındaydım. Hiç aklımda olmayan hatta hayalini bile kurmadığım bir meslekti altıncılık. Bu mesleğe altının ne demek olduğunu bilmeden başladım ben. Abim bir gün dedi ki bir müşterimin abisinin kuyumcu atölyesi var çırak lazımımış ona, gel orda çalış istersen dedi. Kuyumculuk bana büyüleyici geliyordu. Bir şeyleri kırıp yeniden yapmayı tekrar bir şey üretmeyi seviyordum. Ben de olur dedim. Hatta giderken sabah şöyle bir şey oldu; abimlen el ele tutuşmuştuk biz, Aksaraydan indik işte, ışıkta beklerken tak kafama kuş sıçtı. Ha ha ha, elimi attım baktım. Abim gülerek mendili çıkarttı, şanstır dedi; artık senin mesleğin budur, kaçışın yok. Başka işlerde yaptın dedi artık senin mesleğin budur. Bak kuş da sıçtı kafana tamam oldi. Gittik ondan sonra, öyle değişik bir duyguydu, güzel bir duyguydu. 99 depreminden sonra evimiz tekrar Diyarbakır a geldi zaten. Diyarbakır a dönmek büyük hayalimizdi çünkü Diyarbakır demek bizim yaşamımız demektir. Burada bir atölye açılmış oraya da usta lazımımış. Atölyede çalışmaya başladım. Daha sonra yanında çalıştığım patronumuz birini öldürdü hapse girdi bende kendi atölyemi açtım. Resmi olarak artık kendi atölyem vardı. 3 4 kişilik bir ekiplen başladık.

12

RÖMORK

Bir tiyatro projesi için odition yapılacaktı. Bu proje göçle ilgiliydi bana orda göç senin için ne demek diye bir soru sordular. Ben de gecenin karanlığında bir traktörün römorkuna gelişi güzel atılmış eşyaların ve karanlığın içinde nereye gittiğini bilmemek diye cevap verdim. 1985 yılında ben 3 yaşındayken Lice'den köye taşındık, taki 10-11 yaşıma kadar; yani göç etmeye mecbur bırakılana kadar. Köyde kendimize ait hayvanlarımız vardı. Çobanlık yapardım kendi ihtiyaçlarımızı çoğunlukla doğadan karşılıyorduk.. Bir gün yine hayvanları otlatırken hemen karşı köye bir sürü askeri araçlar, yukarda helikopterler, insanlar taranıyor bazıları kaçmaya çalışıyor. Tepkisiz bir şekilde izliyorum. Kaçabilenler hemen hayvanları otlattığım tepenin az aşağısından kaçıyorlar, kimi yaralı kimi ölen akrabasını bir eşeğin üzerine koymuş kaçmaya çalışıyor. Gözümün önünde bir vahşet yaşanıyor. Köy komple yakıldı ama ben tepkisiz bir şekilde izliyorum, ne yapacağımı bilmiyordum çünkü, 10 yaşındayım henüz. Birden uzaktan da olsa annem ve yengemin bana doğru geldiğini gördüm. El işaretleriyle yanlarına çağırıyorlardı, onları görünce koşmaya başladım onlara doğru. Annem işaretlerle koşmamamı söylüyor ama ben anlamıyordum zaten silah sesleri bombalar onları duymamı epey güçleştiriyordu. Aramızda biraz mesafe vardı, yaklaşık 150 metre koştum arkamdan silah sesleri... Meğer köyümüze yakın karakoldan bana ateş ediliyormuş koştuğum için neyse ki isabet etmedi. Bu olaydan 2-3 gün sonra askerler bizim köye geldi, abimlere ya korucu olursunuz ya da sonunuz karşıda ki köy gibi olur dedi. Abim biz çiftçi insanları koruculuk falan yapmayız dedi ama komutan 2 gün sonra tekrar gelecez ya silahlarınızı alıp korucu olursunuz ya da sizin de sonunuz öyle olur deyip gitti. Biz bir gece yarısı tüm hayatımızı bir traktörün römorkuna gelişi güzel atıp gecenin karanlığında kaybolurcasına yol aldık.

EKİP

Proje koordinasyonu ve atölye yönetimi
Marko Heinke • Savaş Işık • Valentin Schmehl

Proje yönetimi, metin çalışması, grafik tasarım, düzenleme
Cansel Deveci

Proje Katılımcıları
Ayşe Baykara • Baran Güven • Ceren Kılıç • Evin Turhan • Kadir Esmer • Loren Elva • Minal Karadoğan
Mustafa Zeren (Siba) • Ömer Karadeniz
Vaha-Team: Bengi Aslan • Veli Başyiğit • Selim Özadar

Sergi Tasarımı
Baran Güven • Savaş Işık

İnternet sitesi ve katalog metin çalışmaları
Baran Güven • Cansel Deveci • Minal Karadoğan • Valentin Schmehl

Çeviriler
Dr. Alan Bern • Bernas Qerejdaxî • Cansel Deveci • Selim Özadar • Valentin Schmehl

Grafik ve İllüstrasyon
Sumru Yılmaz

Proje Ortakları
Mordem Sanat • Other Music Academy e.V. Weimar • Stadtforum Altenburg

Cömert röportaj ortaklarımıza teşekkür ederiz.

Diyarbakır / Amed

2023

TEŞEKKÜRLER

Yerel Harikalar Dolabı- AMED, Mordem Sanat, Other Music Academy ve Stadtforum Altenburg işbirliğinde VAHA Yaygınlaştırma Fazı III çerçevesinde gerçekleştirilen ikinci nesil bir projedir. Orijinal Dolap projesi, Kültür Rotaları Derneği, Antalya Kültür Sanat, Other Music Academy, Futura ve Stadtforum Altenburg arasında uluslararası bir işbirliği olarak yürütülmüştür.

Bu proje, VAHA programı tarafından finanse edilmektedir. VAHA, Anadolu Kültür ve MitOst e.V. girişimi olup, Stiftung Mercator ve European Cultural Foundation tarafından finanse edilmektedir. VAHA konsorsiyumu, tematik çalıştay ve ağ kurma toplantıları için iac Berlin ve seyahatle ilgili harcamaları için Chrest Vakfı'yla işbirliği içindedir.

VAHA, kamusal tartışmalar ve diyalogun Türkiye, Avrupa ve komşu ülkelerdeki kentlerde desteklenmesine yönelik çalışmalar yürüten bağımsız kültür ve sanat mekânlarından ekipler ile birlikte ve onlar için geliştirilmiş iki yıllık bir program. Hibrit mekânların barındırdığı çeşitliliği ve bölgedeki ülkelerin içinden geçtiği demokrasi krizlerine yönelik bağlamsal çözüm arayışlarını biraraya getiren VAHA, yerel uygulamalardan öğrenmenin gücünü keşfederken, ifade özgürlüğü ve kültürel programlama platformlarına yönelik destek geliştirmek üzere yola çıkıyor. Alternatif yaklaşımlar ve dönüştürücü ekonomiler ile ulusötesi dayanışma ve destek bağlamında yapılacak fikir alışverişleri VAHA'nın faaliyetlerinin temelini oluşturuyor. Programın, yerel mekânların birbirine bağlanan vahalar olarak topluma mâl olacak bir ekosistem oluşturması ve bu mekânların diyalog alanları açan bereketli topraklar olarak genişlemesine fırsat tanıyan bir çerçeve sağlaması hedefleniyor. Bu tür alanların içindeki ve çevresindeki yaratıcı aktörler, sistemik uygulamalara dair fikir alışverişinde bulunmak, çabalarını birleştirmek ve dayanışma içerisinde beraber ilerlemek için sürece katılıyor.

Detaylı bilgi: www.vahahubs.org

